

Sebastian Karwowski

**Dialog chrześcijańsko-muzułmański w nauczaniu Konferencji Episkopatu Francji
w latach 1965-2019**

Streszczenie

Przedstawiana rozprawa, jakkolwiek stale odnosi się do nauczania Kościoła, dotyczy dialogu katolicko-muzułmańskiego prowadzonego we Francji. Ten kontekst geograficzny, historyczny, społeczny i polityczny jest dla dialogu niezwykle istotny. Chodzi bowiem o duży kraj europejski, którego kultura i tradycja historycznie zostały ukształtowane przez Kościół katolicki. Zarazem jednak przemiany demograficzne i religijne w drugiej połowie XX wieku i na początku XXI wieku doprowadziły do tego, że coraz większą grupę populacji francuskiej stanowią muzułmanie, podczas gdy wyraźnie kurczy się liczebność, a co za tym idzie – społeczna siła oddziaływania, Kościoła katolickiego. Ponadto Francja jest krajem formalnie laickim, w którym na poziomie prawnym istnieje ścisłe oddzielenie państwa od wspólnot religijnych, co niekiedy przejawia się w pewnych praktykach dyskryminujących religię w życiu publicznym, w tym w działalności instytucji publicznych. Wreszcie Francja stała się w ostatnich dekadach krajem, który szczególnie mocno doświadczył konsekwencji wzrastającego ekstremizmu islamskiego, który przejawiał się między innymi w licznych zamachach terrorystycznych – zarówno wobec osób: żołnierzy, policjantów, nauczycieli, dziennikarzy, duchownych katolickich – jak też wobec miejsc katolickiego kultu religijnego. W takim kontekście episkopat Francji, powołując się na nauczanie II Soboru Watykańskiego, niezmiennie powtarza wezwanie do dialogu z muzułmanami. Na treść tego wezwania nie mają istotnego wpływu wspomniane przejawy ekstremizmu islamskiego, włącznie z zamachami terrorystycznymi. Z tych racji głos biskupów francuskich niekiedy zdecydowanie odróżnia się od krytycznych głosów dotyczących skuteczności i celowości integracji wspólnoty muzułmańskiej, przede wszystkim imigranckiej lub o korzeniach imigranckich, wyrażanych w społeczeństwie francuskim, w tym przez coraz liczniejsze grupy katolików.

Punktem wyjścia do badań, których wyniki przedstawione są w tej pracy, jest zatem sytuacja, w której nauczanie Kościoła katolickiego po II Soborze Watykańskim jednoznacznie wzywające do dialogu z islamem zderza się z problemami społecznymi wynikającymi ze wzrastającej obecności wspólnot muzułmańskich w laickim, europejskim społeczeństwie, ukształtowanym przez katolicyzm. Głównym problemem badawczym jest zatem pytanie o to, jak biskupi francuscy w kontekście lokalnym interpretują i realizują nauczanie Kościoła kato-

lickiego dotyczące dialogu z islamem. Aby odpowiedzieć na to podstawowe pytanie, w pracy podstawiono sobie za podstawowy cel analizę dokumentów Konferencji Episkopatu Francji dotyczących teologii i praktyki dialogu katolicko-muzułmańskiego, ze szczególnym uwzględnieniem tego, w jaki sposób kontekst lokalny wpływa na sposób mówienia przez biskupów francuskich o dialogu z islamem oraz w jaki sposób wyznacza on cele i metody tego dialogu.

Przedstawiana praca składa się z trzech rozdziałów. Rozdział pierwszy ma charakter ogólniejszy i dotyczy dialogu z islamem w praktyce i doktrynie Kościoła katolickiego. Dotyka on najpierw fundamentalnych kwestii doktrynalnych, wyznaczających ograniczenia i perspektywy dialogu, jak również prezentuje w syntetycznej formie kluczowe postaci i wydarzenia z dziejów relacji katolicko-muzułmańskich. Najważniejszą jednak częścią tego rozdziału jest prezentacja nauczania odnoszącego się do dialogu międzyreligijnego w ogóle i dialogu z islamem w szczególności zawartego w dokumentach II Soboru Watykańskiego i rozwijanego w nauczaniu i działalności apostolskiej papieży – od Pawła VI do Franciszka.

Rozdział drugi przedstawia kontekst i główne aspekty dialogu Kościoła katolickiego z islamem we Francji. Jest to najpierw kontekst historyczno-społeczny, umożliwiający zrozumienie, w jaki sposób we Francji pojawiły się liczne wspólnoty muzułmańskie i skąd wynikają współczesne problemy społeczne, w tym o charakterze terrorystycznym, związane z ich obecnością. W dalszym ciągu rozdział prezentuje stanowisko biskupów francuskich względem dialogu z muzułmanami, aby na koniec przedstawić główne elementy charakteryzujące dialog prowadzony we Francji i często odróżniające go od dialogu katolicko-muzułmańskiego w innych krajach.

Rozdział trzeci skupia się na kwestiach praktycznych. Przedstawia on najpierw główne kwestie obecne w dialogu katolicko-muzułmańskim, a następnie przybliża rezultaty tego dialogu oraz jego perspektywy. Ważnym elementem tego rozdziału jest wskazanie na poważne trudności, które wpływają na skuteczność dialogu oraz na jego przyszłość.

Zebrane w pracy wnioski są syntetycznie przedstawione w zakończeniu.

ks. Sebastian Krawczyk